

Tysk og dansk Arbejderforsikring.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 18. Februar 1904.

Af

Aage Sørensen.

Med Kejser Wilhelms I's Trontale den 17. November 1881, hvori Programmet for den saakaldte tyske Socialreform udvikles i store Træk, indledes ikke alene en dristig og storstilet Lovgivning i selve Tyskland, men tillige ved de Virkninger, som denne Lovgivning havde udenfor dette Lands Grænser, i Virkeligheden en hel ny Periode i Arbejderforsikringens Historie. Formaalet med den ny Arbejderlovgivning angives i Trontalen at være at tilvejebringe Forsikring af Arbejderne mod Ulykkestilfælde, en ensartet Organisation af Industriens Sygekassevæsen og endelig at yde de Arbejdere, der bliver arbejdsudygtige paa Grund af Alder og Invaliditet en større Støtte gennem Staten, end der hidtil var bleven dem til Del. Dette skulde naas ved en nøjere Tilslutning til det kristelige Folkelivs reale Kræfter og ved at knytte disse sammen i korporative Samfund under Statens Beskyttelse og ved dens Hjælp.

Hvad der i de følgende Aar blev ført ud i Livet efter dette Program, har kun lidet tilfælles med, hvad

engelske Arbejdere gennem Generationers Kamp og med ringe og ofte uheldig Indgriben fra Lovgivningsmagtens Side har skabt i deres Friendly Societies, eller med den frivillige Arbejderforsikringsbevægelse, som Napoleon III, der jo ogsaa var lidt af en Arbejderkejsler, havde søgt at fremelske i Frankrig ved Støtte af enhver Art fra Statens Side. Det, der udgør den tyske Socialreforms Ejendommelighed, det, som giver den sit Særpræg og repræsenterer dens Indskud i Arbejderforsikringens Udvikling, er den Omstændighed, at hele Systemet hviler paa Tyng. I Stedet for en privatretlig Foreningsbevægelse træder offentligretlige Tvangsorganisationer, af hvilke de paagældende i Kraft af Loven og ikke ved nogen Viljesakt fra deres Side er Medlemmer. Ved Anvendelse af Tvangen opnaedes det ikke alene, at den Bismarckske Forsikringsbygning med et Slag stod fuldt færdig som de Paladser, man læser om i østerlandske Æventyr, men tillige, at det hele Forsikringsmateriale blev, om jeg tør bruge det Udtryk, mere plastisk, saaledes at de forskellige Grene af Forsikringen i vidt Omfang kunde supplere hverandre og sammenarbejdes til et organisk Hele.

Den tyske Socialreform har haft en overordentlig befrugtende Indflydelse paa Arbejderforsikringslovgivningen i andre Lande. For mange har den tjent som Forbillede, og selv der, hvor den har mødt den skarpeste Kritik, har den virket ansporende og æggende ved sin Dristighed og sine store Resultater.

Herhjemme er Udviklingen gaaet ad helt andre Baner end i Tyskland. Skønt det ikke er vanskeligt at paapege visse fælles karakteristiske Træk ved al dansk Arbejderforsikring, er man dog ikke gaaet frem

efter en fast, forud lagt Plan, og det har i en ikke ringe Grad været afhængigt af tilfældige politiske Konstellationer eller af Enkeltmands Initiativ, hvad der er blevet til Lov. Følgen heraf er, at Forsikringen ydes efter helt andre Principer og paa helt anden Maade paa ét Omraade end paa et andet, og at den nøje Forbindelse mellem de forskellige Forsikringsgrene, som er en væsentlig Betingelse for, at Arbejderforsikringen skal kunne løse sin Opgave, for en stor Del mangler.

I det følgende skal der fremsættes nogle Bemærkninger om, hvorvidt der paa det givne Grundlag kan raades Bod herpaa. Forinden jeg kommer ind paa dette Emne, skal jeg dog, for at tilvejebringe et Grundlag for en Sammenligning og en Vurdering, give en kort Fremstilling af den tyske Arbejderforsikrings nuværende Standpunkt*).

Grunden til denne Lovgivning blev lagt ved Sygeforsikringsloven af 15. Juni 1883, der senere er bleven suppleret ved flere Tillægslove. Under Sygekassetvangen hører næsten alle i Industri, Haandværk og Handel beskæftigede Lønarbejdere — derimod ikke Landbrugets Arbejdere, hvad der er en af de største Lakuner i den tyske Arbejderforsikring. Disse Arbejdere er ikke alene, som nævnt, tvungne til at være Medlemmer af en Sygekasse, men de skal være Medlemmer af en bestemt Sygekasse. Fra denne Tvang kan de kun befri sig ved at gaa ind i en saakaldet »fri Hjælpekasse«, hvor de har fuldstændigt Selvstyre, men saa ogsaa selv maa tilvejebringe hele Udgiften til Forsik-

*) Her er foruden de paagældende Love benyttet Lass og Zahns fortrinlige Oversigt i: Einrichtung und Wirkung der Deutschen Arbeiterversicherung.

ringen. De tvungne Bærere af Forsikringen er stedlige Sygekasser, for største Delen fagligt ordnede, Fabrik-sygekasser, Byggesygekasser, Lavssygekasser m. v. De Arbejdere, der ikke kan finde Optagelse i nogen af disse Kasser, kommer ind under den kommunale Sygeforsikring, en kommunal Institution uden noget Selvstyre, idet den ledes af Kommunen. Bidragene til Sygeforsikringen ydes med $\frac{2}{3}$ af Arbejderne og $\frac{1}{3}$ af Arbejdsgiveren, og de to Parter er repræsenteret i tilsvarende Forhold i Kassernes Bestyrelser. Sygehjælp ydes i mindst 26 Uger.*)

Det første Skridt til en Ordning af Arbejdernes Ulykkesforsikring blev gjort ved Loven af 6. Juli 1884, der væsentlig omfatter Storindustrien. Senere Love udvidede Forsikringen til at omfatte Transportindustrien, Land- og Skovbrug, Byggearbejde, Vandbygning, Vejbygning m. v. samt endelig Søfarten.

Udgifterne ved Ulykkesforsikringen udredes udelukkende af Arbejdsgiverne, som Regel gennem fagordnede Foreninger, hvoraf de er tvungne Medlemmer. Med danske Erfaringer for Øje tør det i og for sig siges, at det er en heldig Ordning at lade faglige Organisationer være Forsikringens Bærere, men da Fastsættelsen af Erstatningerne i første Instans udelukkende tilkommer disse saakaldte Berufsgenossenschaften**), er disse meget upopulære i Arbejderbefolkningen. Det er selvfølgelig uheldigt, at Loven har skabt en Interessekonflikt mellem de tilskadedekomne og Arbejdsgiver-

*) Der fandtes i 1901 22,770 Sygekasser med 10,3 Millioner forsikrede.

**) Af saadanne fandtes i 1902 114 (66 i Industrien, 48 i Landbruget). De forsikredes Antal var 19 Millioner.

organisationer — en Ulempe, vi lykkelig har undgaaet herhjemme ved Oprettelsen af det neutrale Arbejderforsikrings-Raad.

Ulykkesforsikringens Ydelser er ved Legemsbeskadigelser efter en Karenstid af 13 Uger Udgifterne ved Helbredelsen samt en Rente, der løber, saa længe Arbejdsudygtighed som Følge af Ulykkestilfældet er til Stede. Denne Rente kan, naar den tilskadekomne er fuldstændig hjælpeløs som Følge af Ulykkestilfældet, komme paa Højde med hans aarlige Arbejdsfortjeneste; men Hovedreglen er, at den i Tilfælde af fuldstændig Arbejdsudygtighed udgør $\frac{2}{3}$ af Aarsfortjenesten og ved delvis Arbejdsudygtighed forholdsvis mindre, lige ned til de Smaabeløb, som den tyske Arbejdervittighed har døbt Snapsrenter.

Omkommer Arbejderen ved Ulykkestilfældet, faar hans Enke og Børn hver 20 pCt. af hans Fortjeneste; Ascendenter og Descendenter, der blev forsørgede af ham, kan ligeledes faa i det hele 20 pCt.; men den samlede Rente til de efterladte kan ikke overstige 60 pCt.

Forsikringsforbundenes Afgørelser kan indankes for en Voldgiftsret, der er fælles for Ulykkes- og Invalideforsikringen, og hvori saavel Arbejdsgivere som Arbejdere har Sæde, og derfra til Rigsforsikrings-Departementet i Berlin.

Det foreløbig sidste Led i den tyske Socialreform er Invalideforsikringen, der blev ordnet ved en Lov af 22. Juni 1889, revideret i 1899. Denne Lov omfatter saa godt som alle Arbejdere og tilsynshavende i Industri, Handel, Landbrug og Søfart, desuden Kontorpersonale, Lærere og Skibsførere, dog kun, hvis de

paagældendes Aarsfortjeneste ikke overstiger 2000 Mark. *)

Forsikringen sker gennem 31 Forsikringsanstalter, der hver omfatter sit Distrikt af Tyskland, samt gennem en Del særlige Kasser for Jernbanefunktionærer og Bjærgarbejdere.

Ydelserne bestaar i det væsentlige i en Invalidere-
rente og en Alderdomsrente. Invaliderenten ydes til
Personer, hvis Arbejdsevne blivende er nedsat til min-
dre end $\frac{1}{3}$, naar en vis i Loven fastsat Ventetid
(som Regel 200 Bidragsuger) er tilbagelagt. Er Arbejds-
dygtigheden ikke blivende nedsat, er en Karenstid af
26 Uger foreskrevet. Renten bestaar af et fast Tilskud
fra Riget paa 50 Mark, et Grundbeløb, der udgør 60, 70,
80, 90 eller 100 Mark, efter den af de 5 Lønklasser, som
den forsikrede tilhører, samt et Tillæg, hvis Størrelse lige-
ledes afhænger af Lønklassen og den Tid, Bidragene
er blevne ydede. I første Lønklasse er den mindste
Rente 116 Mark 40 Pf. aarlig, i femte Klasse 150 M.
Har en Person i 50 Aar ydet Bidrag til 5. Lønklasse
— noget, der selvfølgelig yderst sjældent vil indtræde —,
udgør Renten 450 Mark aarlig. Men i det hele er
Beløbene meget beskedne, i 1902 udgjorde saaledes
Invaliderenterne i Gennemsnit 149,74 Mk. — Alderdoms-
renten, der ydes fra det 70. Aar, bestaar ligeledes af
et fast Statstilskud paa 50 M. samt fra 60—180 M.
efter Lønklassen. Gennemsnitsstørrelsen var i 1902
152,97 Mk.

Bidragene til Forsikringen ydes — bortset fra
Rigstilskuddet — med fra 14 til 36 Pf. ugentlig for

---

*) I 1902 var 13,4 Millioner Personer forsikrede efter denne Lov.

Arbejdere over 16 Aar; de udredes af Arbejdsgiveren, som har Ret til at fradrage Halvdelen i Arbejderens Løn.

Udredelsen af Bidragene sker ved, at Arbejdsgiveren opklæber de af ham indkøbte Mærker paa et Kort. Denne Fremgangsmaade fremkalder ofte Stridigheder og endog Bedragerier og er meget upopulær, ja har givet Anledning til, at Loven kaldes »das Klebe-gesetz«.*)

Det vil ses, at indenfor den givne Begrænsning — Tanken om en Forsikring for Enker og forældreløse Børn er nu stærkt fremme i den offentlige Diskussion — er der ret god Forbindelse mellem de forskellige Arter af Forsikring, om der end mangler en Del, idet f. Eks. Ulykkesforsikringen og Invalidforsikringen ikke dækker hinanden, og Sygeforsikringen endnu ikke er kommen ud paa Landet.**)

Det er ret almindeligt at sammenligne den tyske Arbejderforsikring med en Bygning, med en af de gamle, mægtige Dømer fra Middelalderen, og denne Sammenligning kan for saa vidt siges at være træffende nok, som Forsikringen ikke er Resultatet af en organisk Udvikling, men langt mere er som en stor genial Arkitekts Værk. Men netop heraf følger, at det ikke har kunnet undgaas, at den strengt gennemførte Plan har været en Hindring for Livets frie Vækst. Og hvor mægtig og imponerende denne Bygning end er i mange Henseender, er den i flere Retninger for-

*) Enkelte Steder — f. Eks. i Sachsen — sker Opkrævningen af Bidragene gennem Sygekasserne.

**) Af overordentlig stor Betydning er det forebyggende Arbejde, som er udført ved »Maskinbeskyttelses«-Foranstaltninger og ved Opførelse af store, udmærkede indrettede Tuberkulosesanatorier og andre Sygehuse.

underlig snæver. Det er saaledes et karakteristisk Træk ved den tyske Lovgivning, at den i Ordets strengeste Betydning er en Arbejderforsikring, altsaa en Klasselovgivning. Dette ligger i Sagens Natur ved Ulykkesforsikringen, der i det hele indtager en Særstilling, fordi det her drejer sig om en Forsikring under Opfyldelsen af en Arbejdskontrakt, men det træder ligesaa stærkt frem ved de to andre Arter af Forsikring. Forklaringen heraf ligger i de politiske Forhold, under hvilke og ud af hvilke Socialreformen opstod.

Det er bekendt, at den ovenfor omtalte Trontale fremkom paa et Tidspunkt, da det var blevet aabenbart, at det ved Socialistloven af 1878 paabegyndte Volds- og Tvangsregimente ikke vilde føre til Maalet. Socialistloven og Arbejderforsikringslovene er for saa vidt Sidestykker, som de begge hver paa sin Maade er Undtagelseslove med bestemte politiske Formaal overfor Arbejderstanden. Praktisk har dette den Betydning, at en stor Del Mennesker, som i økonomisk Henseende er ligestillede med Arbejderklassen uden dog at være Lønarbejdere, ikke nyder godt af Forsikringen.

Bismarck ventede sig som bekendt betydelige politiske Virkninger af sin Socialreform, derved at den skabte en Mængde smaa Rentenydere i Arbejderklassen, hvis Interesser saaledes knyttedes til Riget og de bestaaende Samfundstilstande. Han havde — pudsigt nok — faaet Ideen hertil fra Frankrig, hvor Napoleon III's Demokratisering af Statsgælden efter Bismarcks Mening i høj Grad havde bidraget til at befæste det konservative Sindelag i Befolkningens brede Lag.

Den senere Tids politiske Udvikling i Tyskland kom ikke til at svare til Bismarcks Forventninger,

og det er interessant at se, hvorledes den Optimisme, der besjælede ham under Kampen for Socialreformen, efterhaanden viger Pladsen for en Mistillid til Virkningen af saadanne Lovforanstaltninger. Dette kommer saaledes frem i hans Udtalelser i Kronraadsmødet den 24. Januar 1890 om, at man forgæves vil søge at stanse Socialismens Vækst ved at gaa paa Akkord med Arbejdernes Begærlighed. Tilsidst bliver hans Skuffelse og Bitterhed saa stor, at han paa sine gamle Dage lader sit Hamborger-Organ udtale, at den socialistiske Fare kun lader sig besværges ved Militærets Hjælp. *)

Et andet udenfor selve Arbejderforsikringen liggende Formaal med den tyske Socialreform var at skabe social Fred, at knytte Arbejdsgivere og Arbejdere nøjere sammen. I 1898 skriver den tidligere Præsident for Rigsforsikrings-Departementet i Berlin, Dr. Bödiker**): »Alt maa sættes ind paa at knytte de to Partier sammen ved fælles Interesser, fælles Virksomhed og fælles Institutioner. Mod dette Punkt peger den socialpolitiske Magnetnaal konstant«. Som foran antydet tør man ikke siges at have været ganske heldig i denne Henseende ved Ordningen af Ulykkesforsikringen; de overordentlig talrige Indankninger til Voldgiftsretterne er ikke noget gunstigt Symptom. Der klages fra Arbejdernes Side over, at de af Lovene skabte Institutioner ikke er demokratiske nok. Endog det Selvstyre, der til en vis Grad er indrømmet Arbejderne i Sygekasserne,

*) Se Zeitschrift für Socialwissensch. II. 1899 S. 491—495 og Herkner: Die Arbeiterfrage, 2. Udg. S. 334.

***) T. Bödiker: Die Reichs-Versicherungsgesetzgebung. Leipzig 1898.

synes ikke ret vel befæstet, om man tør dømme efter de mange Forslag, der fremkom fra indflydelsesrig Side forud for det sidste Tillæg til Sygekasseloven, og som alle gik ud paa at indskrænke Selvstyret. Man foreslog saaledes at udvide Arbejdsgivernes Bidragspligt til Halvdelen af de samlede Bidrag, men samtidig at give dem Halvdelen af Stemmerne i Bestyrelserne og paa Generalforsamlingerne. Det blev endvidere foreslaaet at gøre Kommunalembetsmænd til Formænd for Kasserne og at lade Kontorpersonalet ansætte af Kommunerne, med andre Ord at udlevere Sygekasserne til det mægtige tyske Bureaukrati. Endelig findes der stærk Stemning for at udelukke de fri Hjelpekasser fra at være Bærere af den lovordnede Sygeforsikring*).

I denne Forbindelse kan nævnes, at der i de store Byer i Tyskland har vist sig en Tendens til at smelte samtlige Sygekasser sammen til en eneste. Her er Leipzig gaaet i Spidsen. Dens Sygekasse talte i 1902 omtrent 137000 Medlemmer. Paa denne Centralisering grundtes atter Planer om en fuldstændig Sammensmeltning af Invalide- og Sygeforsikringen. Herved vilde den tyske Forsikrings Bureaukratisering gøre et mægtigt Skridt fremad.

De betydelige Summer, der er komne de tyske Arbejdere til Gode gennem Arbejderforsikringen, skyldes kun for en Del deres egne Bidrag. Af de 4018 Mill. Mark, som var ydede i Erstatninger fra 1885—1903, var 1886 Millioner tilvejebragte af Arbejdsgiverne, 1838 Millioner af Arbejderne og 294 Millioner af Stats-

*) Se Zeitschrift für Socialwissensch. IV. 1901. S. 118. — Iøvrigt er Interessen for de fri Hjelpekasser i tydelig Aftagen i Arbejderkredse.

kassen. Ulykkesforsikringen bæres som omtalt udelukkende af Arbejdsgiverne, Sygeforsikringen betales med $\frac{1}{3}$ af Arbejdsgiverne og $\frac{2}{3}$ af Arbejderne, og til Invalideforsikringen yder Staten et Tilskud, der udgør over $\frac{1}{3}$, medens Resten deles lige mellem Arbejdsgivere og Arbejdere. Det er saaledes ikke uden Grund, naar der i tyske Skrifter tales om de Velgerninger, der gennem Arbejderforsikringen ydes Arbejderne, og om de store Ofre, Staten og Arbejdsgiveren bringer disse. For saa vidt kan man med Rette tale om, at den tyske Arbejderforsikring i vidt Omfang er en Forsørgelse, der fremtræder i en Forsikrings Dragt. Er Bidragene til den tyske Invalideforsikring end beregnet efter forsikrings-tekniske Regler, og har den tyske Arbejder end et retligt Krav paa Forsikringssummen uden at behøve at føre noget Bevis for sin Trang, er det dog ikke desto mindre en Kendsgerning, at han selv kun har tilvejebragt den mindste Del af Renten, og at Resten skyldes Statens Gave og Arbejdsgiverens Tilskud. Og den Forsikringsdragt, der tilslører dette Faktum, er meget dyr. De samlede Administrationsudgifter til Invalideforsikringen for Aaret 1902 udgjorde henved 12 Mill. Mark, og de er i Virkeligheden betydelig større, da her ikke er medregnet de Udgifter, som paaføres Postvæsenet, gennem hvilket Udbetalingen af Erstatningerne m. v. finder Sted, samt andre offentlige Myndigheder.

At der ydes saa betydelige Stats- og Arbejdsgiverbidrag til Invalideforsikringen beror naturligvis i Virkeligheden paa Erkendelsen af, at den fattige Del af Befolkningen ikke er i Stand til at bære denne Forsikring ved egne Kræfter. At dette forholder sig saaledes, bliver

navnlig indlysende, hvis man tænker sig den ved første Øjekast tillokkende Tanke om en Forsikring omfattende det hele Folk gennemført. Dette Tankeeksperiment er gjort i Norge, hvor der i 1894 nedsattes en Kommission, som paa Grundlag af en saavel ved sin Metode som ved sine Resultater overordentlig interessant Statistik udarbejdede et Forslag til en Invaliditets- og Alderdomsforsikring for hele det norske Folk. Kommissionen opfattede sin Opgave saa bogstavelig, at den endogsaa medtog fattigforsørgede under Forsikringen. For saadanne Personer skulde Kommunerne betale en Del af Indskuddene, altsaa Forsørgelse og ikke Forsikring. En anden Afvigelse fra Forsikringsprincippet ligger deri, at de højere Indtægtsklasser kom til at betale deres Pensioner for højt, de lavere deres for lavt. Den hele Ordning var i Virkeligheden en særlig progressiv Indkomstskat til Tilvejebringelse af Forsikringssummerne, men en Indkomstskat, der kom til at ramme saa smaa Indtægter, at den vilde blive højst trykkende. —

Vender vi os nu til danske Forhold, vil vi finde, at — bortset fra Ulykkesforsikringen — er den danske Arbejderforsikringslovgivning ikke nogen Klasselovgivning: Sygekasserne staar aabne for alle ubemidlede, og enhver 60aarig, der opfylder visse Betingelser, har Adgang til Alderdomsunderstøttelse. Og Tvangsforsikring kendes ikke i dansk Lovgivning.

Den danske Sygekassebevægelse har som bekendt sit Udspring fra 1862, da Lavstvangen bortfaldt. Dens Udvikling blev fra første Færd af fulgt med Opmærksomhed af Statsmagten, som gentagne Gange nedsatte Kommissioner, der skulde fremkomme med Forslag om, hvorledes Bevægelsen kunde retledes og støttes,

men først i 1892 kom der noget Resultat af disse Overvejelser. Sygekasseloven af 12. April 1892 yder de Sygekasser, der retter sig efter Lovens Fordringer og underkaster sig Statens Tilsyn, et Statstilskud, der i Aaret 1902 beløb sig til 1,182,466 Kr. I Tiden fra 1862—92 fandt en frodig men ikke altid heldig Vækst af Sygekasserne Sted, Bevægelsen bredte sig til Landet og fandt ogsaa her en udmærket Jordbund. Den tabte ikke sin Kraft under Sygekasseloven. Da den første Sky for at underkaste sig Statens Tilsyn var vejet for Erkendelsen af, at Tilsynet ikke vilde gøre noget berettiget Indgreb i Kassernes Selvstyre, men kun var et Tilbud om Vejledning og Støtte, voksede de anerkendte Kassers Antal stærkt, og samtidig tiltog Kassernes indre Styrke og Kraft. Planer om Løsning af fælles Opgaver, som allerede var udkastede før Sygekasseloven, naaede nu først frem til Virkeliggørelse. Saaledes Centralforeninger til Lettelse af Overgang fra en Sygekasse til en anden og nu i de senere Aar Begravelseskassernes Genforsikring.

Principet Hjælp til Selvhjælp har næppe nogensinde sat skønnere Frugt end i den danske Sygekassebevægelse. Dette skyldes sikkert, næst den udmærkede Maade, hvorpaa Tilsynet og Sygekassesagens Førere har ledet Bevægelsen, at dette Princip her er bragt til Anvendelse paa et Omraade, hvor det fuldt ud hører hjemme. Opgaven, der skal løses, er nemlig af en saadan Natur, at den i det væsentligste ligger indenfor de paagældendes Rækkevidde, baade i administrativ og økonomisk Henseende, saaledes at Selvstyret og Selvhjælpen med de deraf følgende folkeopdragende

Virkninger kommer i første Række, Statstilsynet og Statshjælpen først i anden Række.

Spørgsmaalet bliver nu, om Sygekassebevægelsen har vokset sig saa stærk, at den kan blive en tilstrækkelig bred Basis til at bære den øvrige Arbejderforsikring. Svaret herpaa maa i det hele og store lyde bekræftende. Sygekasserne talte den 31. December 1902 367,124 ubemidlede Medlemmer eller mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{5}$ af Danmarks Befolkning over 15 Aar. At Sygekasserne ganske skulde kunne dække over det samme Omraade som de andre Forsikringsgrene, kan man imidlertid ikke vente, og at dette ikke er Tilfældet, fremgaar bl. a. af Arbejderforsikrings-Raadets Beretninger, hvorefter 40 pCt. af de under Loven af 7. Jan. 1898 hørende tilskadekomne ikke var Sygekassemedlemmer. Slet saa afskrækkende som dette Tal ved første Øjekast synes, er det nu i Virkeligheden ikke, idet en nærmere Undersøgelse viser, at Ikke-Medlemmerne mest findes i de yngre Aldersklasser, i hvilken Trangen til Sygeforsikring ikke er saa stor som senere; men det viser dog, at der endnu er en lang Vej frem for Sygekasserne. Disse er imidlertid en *eclesia militans*, som hvert Aar gør mange Proselyter og vokser i langt større Forhold end hele Befolkningen, saaledes at det tør haabes, at de stedse mere vil nærme sig Maalet. At lade vor friske, levende Sygekassebevægelse stivne i en Tvangsforsikring er der sikkert ikke Stemning for. Selv Arbejderkommissionen af 1885, der virkede under det første overvældende Indtryk af den tyske Socialreform, veg tilbage for at anbefale en saadan Foranstaltning.*)

*) Se Kommissionens Betænkning S. 23.

Personer over 60 Aar, der opfylder visse Værdighedsbetingelser og er ude af Stand til at forskaffe sig selv eller dem, overfor hvilke der paahviler dem fuld Forsørgelsespligt, det fornødne til Underhold m. v., giver Loven af 9. April 1891 Ret til at faa Alderdoms-understøttelse, som ikke har Fattighjælpens Virkninger. Understøttelsen ydes af Kommunerne, der faar Halvdelen af Udgiften refunderet af Statskassen. Denne Lov kom som bekendt til Verden paa et Tidspunkt, da Bølgerne i vort politiske Liv gik meget højt, og der maatte hengaa Aar, inden man paa Grundlag af de høstede Erfaringer kunde naa til en lidenskabsløs Bedømmelse af den. I det hele og store tør det sikkert siges, at Dommen er faldet gunstigt ud. I de Befolkningslag, den skal komme til Gode, er den ret populær, sikkert langt mere, end Invaliditetsloven er i Tyskland, og at en Række interessante Udtalelser, som paa Foranledning af et Folketingsudvalg blev fremskaffet i 1900 og 1901 fra Amtmænd samt kommunale Raad og Foreninger synes det ogsaa at fremgaa, at de bevilgende Myndigheder i det hele er vel fornøjede med Loven. At denne var behæftet med store Mangler er dog ubestrideligt. En af de værste af disse, at den private Velgørenhed hæmmes og Sparsommeligheden modarbejdes, er der til en vis Grad raadet Bod paa ved Loven af 23. Maj 1902, der bestemmer, at privat Understøttelse til en Værdi af 100 Kr. aarlig skal, og Livrente, Legat, Pension ell. lign., der sammen med den private Understøttelse ikke overstiger 100 Kr., kan lades ude af Betragtning ved Bedømmelsen af Trangen. Bestemmelsen om, at Understøttelsen bør udgøre, hvad der til enhver Tid behøves til den under-

støttedes og Families nødvendige Underhold o. s. v., har ogsaa givet Anledning til Kritik, fordi den ved sin Ubestemthed vækker Utilfredshed hos den understøttede og store Vanskeligheder for Administrationen. Der er derfor, navnlig ved et af Københavns Magistrat udarbejdet Forslag, rejst en Bevægelse for faste Takster, altsaa et Pensionssystem, der vilde bidrage betydeligt til at berøve Understøttelsen dens Karakter af Fattighjælp. Efter de indhentede Erklæringer synes der imidlertid kun i Byerne at være nogen Stemning for denne Reform, derimod ikke paa Landet, rimeligvis paa Grund af den større Mulighed man der har for at have personligt Kendskab til Ansøgerne og deres Forhold.

I den tyske Invaliditetsforsikringslov er det bestemt, at den, der har fyldt det 70. Aar uden videre har Ret til Alderdomsrente. Efter den danske Lov giver 60 Aars Alderen ikke i og for sig Krav paa Understøttelse. For at opnaa en saadan maa den paagældende for det første føre Bevis for Trang, hvilket karakteriserer Loven som en Forsørgelseslov, og for det andet paavise, at han er ude af Stand til at fortjene Underhold til sig og sine, altsaa at han er Invalid, hvilket ikke altid behøver at skyldes Alderdomssvækkelse. For saa vidt kan man sige, at Loven er en Invalidforsørgelseslov for Personer over 60 Aar. Nu er det imidlertid saa, at saare mange mister deres Arbejdskraft inden Opnaelsen af det 60. Aar paa Grund af Sygdom eller ved Ulykkestilfælde, som ikke hører ind under de bestaaende Ulykkesforsikringslove, uden at Lovgivningsmagten har organiseret nogen Hjælp for dem udover den i Følge sin Natur forbigaaende Sygekassehjælp. Her er

altsaa et betydeligt Hul i vor Arbejderforsikringslovgivning, som det sikkert er en af de nærmestliggende Opgaver at faa udfyldt. Spørgsmaalet bliver da, hvorledes dette skal gøres.

Det skal da straks siges, at Maalet sikkert ikke kan naas ad Frivillighedens Vej, selv med megen Støtte fra Statens Side. En saadan Bevægelse vil ikke naa tilstrækkelig dybt ned i Befolkningslagene, saaledes at Statens Hjælp ikke kommer de fattigste af de fattige til Nytte. Faren herfor er i nogen Maade til Stede ved den frivillige Sygekassebevægelse, men den vil blive tifold større ved en Invaliditetsforsikring. Den Omstændighed, at Bidragene vil blive betydelige, og at Muligheden for Invaliditetens Indtræden staar som ret fjern, vil afholde de fattigste fra at komme med. Sygekasseprincippet kan altsaa ikke anvendes.

Der bliver kun to Muligheder tilbage: Tvangsforsikring efter tysk Mønster eller Forsørgelse, altsaa en Udvidelse af Alderdomsunderstøttelsesloven til at gælde alle Aldersklasser ud over Barnealderen.

En Tvangsforsikring, der kun omfattede de Personer, der arbejder for andre, vilde imidlertid ikke passe ind i Systemet, da saavel Sygekasseloven som Alderdomsunderstøttelsesloven som tidligere fremhævet ikke alene kommer Lønarbejderne til Gode. Tvangen maatte altsaa udvides ogsaa til Personer, der arbejder for egen Regning, og herved vilde de administrative Vanskeligheder, der altid er forbundne med en Tvangsforsikring af denne Art, i høj Grad forøges. Opkrævningen af Bidragene vilde ofte volde store Vanskeligheder og megen Misfornøjelse. Der vilde kræves et overordentlig stort administrativt Apparat, som vilde sluge enorme

Udgifter. Den norske Kommission beregnede Administrationsomkostningerne ved den planlagte Folkeforsikring til omtr. $\frac{1}{2}$ Million, men det blev senere paavist, at de snarere kunde ventes at ville udgøre $1\frac{1}{2}$ —2 Millioner.

Det vilde heller næppe være rigtigt at følge det tyske Eksempel ved at paalægge Arbejdsgiverne at yde Bidrag til deres Arbejderses Invalideforsikring. Man kunde tænke sig en rationel Ordning, hvorved det blev paalagt Arbejdsgiverne i de sundhedsfarlige Industrier at yde deres Arbejdere Erstatning for Invaliditet, der skyldtes Bedriftssygdomme. Dette vilde være en logisk Konsekvens af de Principer, hvorpaa Ordningen af Ulykkesforsikringen hviler.

En saadan Bestemmelse findes da ogsaa i den schweiziske Lov af 25. Juni 1881 om Arbejdsgiveres Ansvar overfor deres tilskadekomne Arbejdere. Meget Betydning kan den imidlertid ikke faa paa Grund af Vanskeligheden ved at afgøre, hvad der er professionel Sygdom og hvad ikke.*) I det langt overvejende Antal Tilfælde, hvor Virksomheden ikke frembyder nogen særlig Fare for Arbejderens Sundhed, er det ikke let at se, hvorledes man skal kunne begrunde en Bidragspligt for Arbejdsgiverne, naar man da ikke har til Hensigt at drive en Udsoningspolitik af samme Art som den tyske og derfor betragter Arbejdsgiverbidraget som et Offer paa den sociale Freds Alter.

Mod at opkræve et Bidrag hos Arbejdsgiverne til Invalideforsikringen taler ogsaa den Omstændighed, at

*) Se herom bl. a. Berichte der eidg. Fabrik- und Bergwerksinspektoren in den Jahren 1900 und 1901. Aaran 1902. S. 25.

største Delen f. Eks. af de industrielle Virksomheder indehaves af smaa Haandværksmestre, hvis økonomiske Stilling ikke er stort bedre end deres Arbejders, og som er lige saa ilde farne som disse, naar de mister deres Arbejdsevne.

Det skal endnu bemærkes, at selv om man vilde give en saadan Form paa Forsikring det videst mulige Omfang, vilde den dog passe daarligt sammen med den gældende Alderdomsforsørgelseslov, fordi denne hviler paa et helt andet Princip. Den kræver saaledes visse Værdighedsbetingelser opfyldte, hvorom der selvfølgelig ikke kan være Tale, naar man vælger Forsikringsformen.

Den Udvej, at omforme den gældende Alderdomsunderstøttelseslov til en almindelig Invalidforsørgelseslov, har betydelige Fordele, som Forsikringsformen ikke byder. Det er som bekendt en af Alderdomsunderstøttelseslovens største Dyder, at den benytter de bestaaende kommunale Myndigheder og derfor ikke har skabt noget nyt administrativt Organ, hvad der gør, at kun meget lidt gaar til Spilde i Form af Administrationsomkostninger. Al den Ulejlighed og Besvær, som er forbundet med Opkrævningen af en Særskat til Forsørgelsen, bortfalder. Og man kan faa det hele Invalidespørgsmaal løst paa en ensartet Maade. Det rigtige vil utvivlsomt være at lægge Invaliditetssynspunktet til Grund, saaledes at Alderdomsunderstøttelsen, ikke indtræder med noget bestemt Aar, men først naar Arbejdsudygtigheden indtræder. Dette er, som tidligere omtalt, allerede Tilfældet nu, men der er dog sikkert i Befolkningen udbredt den Opfattelse, at det saa at sige er fastslaaet ved Lov, at ved 60-Aars Alderen er Ar-

bejdsevnen saa godt som ophævet, saa at det offentlige skal træde til.

Den vigtigste Indvending, der vil blive fremført mod en saadan Ordning, er vistnok den, at den er et fuldstændigt Brud med Principet Hjælp til Selvhjælp. Hertil skal først bemærkes, at den Selvhjælp, der udskrives gennem en Tvangsforsikring, sikkert ikke har megen Værdi som Selvhjælp betragtet. Skal Udgifterne til Invalidforsørgelsen tilvejebringes gennem de almindelige Skatter og Afgifter, vil de fattige jo ogsaa komme til at bære deres Del af Byrden, og det synes for saa vidt kun at være et Hensigtsmæssighedsspørgsmaal, om man vil benytte denne Form eller udskrive en særlig Skat til den omtalte Forsørgelse. Dernæst maa det erindres, at det naturligvis som ved den nuværende Alderdomsunderstøttelseslov maa kræves, at den, der søger Understøttelsen, ikke forud for Invaliditetens Indtræden var hjemfalden til Fattigvæsenet. Fordringen om, at Ansøgeren ikke i en Aarrække har været under Fattigforsørgelse, vil saaledes blive udstrakt til hele Livet og ikke alene til Tiden før det 60. Aars Indtræden. Heri vil der ligge en mægtig Spore til Selvhjælpsbestræbelser, som i Forening med de øvrige Værdighedsbestemmelser kan faa en stor moralsk Betydning. Naar man endelig som her gaar ud fra den Betragtning, at Arbejderforsikringen er en Helhed, og fastholder, at de, hvem den skal komme til Gode, ikke er i Stand til at afholde Udgifterne af deres egne Midler, turde det være et Spørgsmaal, om det ikke er det rigtigste at henvise Selvhjælpsbestræbelserne til de Omraader, hvor de naturligt hører hjemme, og lade Samfundet bære Resten. Det maa erindres, at der

stilles store Krav til den moderne Arbejders Selvhjælp. Han skal være Medlem af en Sygekasse, yde sit Fagforeningskontingent, og der stilles ham en Mængde kulturelle Opgaver, som han bedst løser gennem Selvhjælp. Herhjemme er der i den sidste Tid begyndt at dæmre et Haab om, at man skulde kunne naa frem til i alt Fald en delvis Løsning af Arbejderforsikringens største og vanskeligste Problem: Forsikring mod Arbejdsløshed. Der er vistnok ret almindelig Enighed om, at denne Opgave maa løses ved at yde frivillige Organisationer Hjælp til Selvhjælp. Belaster man imidlertid Arbejderens Forsikringsbudget med et ret betydeligt Tvangsbidrag, løber man Fare for, at denne og andre Opgaver forsømmes, og at Tvangsforsikringen netop hæmmer Arbejdernes Selvhjælpsbestræbelser i Stedet for at fremme dem.

Jeg skal dog tilføje, at denne Indvending ikke saa meget rammer det af Hr. Sygekasseinspektør Th. Sørensen herhjemme fremsatte Forslag om at indskrænke Tvangen til Indskud til Alderen fra 20—29 Aar — en Periode, hvor Pengene sidder ret løse hos den daarligere stillede Del af Befolkningen, og hvor der ikke stilles ret store Krav til de paagældende ved Familie o. l.*). Kun under denne Form forekommer det mig, at man uden meget store Betænkeligheder med Hensyn til Indvirkningen paa de andre Forsikringsgrene kan gaa til en tvungen Forsikring.

Hvilken Vej man end vil gaa, er det vist, at Hjælpen til Invaliderne vil kræve store Beløb, betyde-

*) Se Th. Sørensen: Antydninger til en eventuel Alderdomsforsørgelse. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1890, S. 25 ff. og en Artikel af samme Forfatter i Tilskueren 1888.

ligt mere alene for Invaliderne under 60 Aar, end den nuværende Alderdomsforsørgelseslov koster. Vælger man at gaa til en Udvidelse af Alderdomsforsørgelsen, kunde det maaske være rigtigt at skabe en Overgangstid, for at Byrden ikke skal ramme paa en Gang med hele sin Tyngde. Det er bekendt, at det mærkelige er sket, at et Frøkorn fra Danmark har spiret og baaret Frugt i Australien, hvor man forskellige Steder har vedtaget Alderdomsunderstøttelseslove efter dansk Mønster. Hr. cand. mag. Sv. Trier, der nylig er kommen hjem fra en Rejse til Australien, har henledt min Opmærksomhed paa, at man i New South Wales, hvor Retten til Alderdomsunderstøttelse indtræder ved 65 Aars Alderen, har en Bestemmelse om, at Invalider mellem 60 og 65 Aar kan faa Understøttelse efter de samme Regler som de gamle, og efter en Udtalelse af Reeves i »State Experiments in Australia and New Zealand« II. S. 284 synes det at være Meningen efterhaanden at nedsætte Aldersgrænsen for Retten til Opnaaelse af Invalideunderstøttelse.

Vor Arbejderforsikringslovgivnings sidstfødte er Ulykkesforsikringsloven af 7. Januar 1898, hvortil slutter sig en lille Lov af 3. April 1900 om Fiskeres Forsikring i Ulykkestilfælde. Den er i de fleste afgørende Henseender ganske ulig de tyske Ulykkesforsikringslove og det Forslag, som Arbejderkommissionen af 1885 udarbejdede under stærk Paavirkning af den tyske Socialreform. At Arbejderkommissionens Forslag ikke blev til Lov, er der i flere Henseender Grund til at være glad over. Jeg anser det saaledes for et Held, at vi slap for en Statsforsikringsanstalt, hvori alle Arbejdsgivere var tvungne til at forsikre deres Arbejdere.

Efter den gældende Lov paahviler der ikke Arbejdsgiverne nogen Forpligtelse til at forsikre deres Folk, men Loven begunstiger Tegning af Forsikring. Denne Frihed til at vælge Formen for Forsikringen tror jeg betragtes som et stort Gode af Arbejdsgiverne, og disse har næsten uden Undtagelse fyldestgjort den moralske Forpligtelse, der paahviler dem til at forsikre deres Arbejdere, naar de ikke selv frembyder tilstrækkelig økonomisk Garanti for Opfyldelsen af eventuelle Forsikringskrav, og saaledes gjort de ilde Spaadomme til Skamme, der navnlig fremkom i Tyskland om, at mange Arbejdere vilde gaa glip af Erstatningen paa Grund af, at deres Arbejdsgivere ikke havde tegnet Forsikring. Loven har givet Anledning til Dannelsen af en Del frivillige gensidige Forsikringsforeninger, og indenfor disse — navnlig de fagdannede — finder man det samme friske Initiativ som hos Arbejdernes Sygekasser. Jeg skal saaledes nævne, at Mejeriernes Ulykkesforsikring, hvis Medlemmer kun er pligtige til at forsikre deres Arbejdere mod Maskinulykker, frivillig har udvidet Forsikringen til alle i Mejerierne indtrufne Ulykkestilfælde. Ogsaa indenfor de Organisationer, der er samlede i Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring, synes der at være Tendenser til at udvide Forsikringen udover Lovens ganske vist ofte meget snevre Grænser. Endnu kan nævnes, at Privatbanernes gensidige Forening og Provinsbryggerierne ligeledes frivillig er gaaet til at paatage sig større Byrder, end Loven paalægger dem.

Et af Arbejder-Ulykkesforsikringens vigtigste Problemer -- Spørgsmaalet om, hvorledes de mange Stridigheder, Forsikringen giver Anledning til, kan

jævnes let og hurtigt, uden at det gode Forhold mellem Arbejdsgivere og Arbejdere lider Skade — har Loven af 7. Januar 1898 løst paa en overordentlig heldig Maade ved at henlægge Afgørelsen til Arbejderforsikrings-Raadet, hvis Kendelser i vidt — maa-ske for vidt — Omfang er endelige. I dette Raad er juridisk, lægevidenskabelig og teknisk Sagkundskab repræsenteret, ligesom de to interesserede Parter, Arbejdsgivere og Arbejdere. Gennem denne Sammensætning har man søgt at opnaa Garanti for en saa vidt muligt upartisk, til alle Sider Hensyn tagende Afgørelse af de foreliggende Spørgsmaal.

Men er der end saaledes meget at glæde sig over ved den danske Ulykkesforsikring, er der dog et stort Arbejde tilbage at udrette paa dette Omraade. Foruden den selvfølgelig Udvidelse til Landbrug og Søfart synes det Spørgsmaal mig at fortjene alvorlig Overvejelse, om den Form, hvorunder Erstatningerne udbetales, er hensigtsmæssig. I Danmark benytter man i videst muligt Omfang Kapitaludbetalingen og det endda efter nogle højst ejendommelige Regler. At en Lærling med under 300 Kr. om Aaret, som fuldstændig mister sin Arbejdsevne, f. Eks. bliver blind paa begge Øjne, faar en Erstatning af 1800 Kr. som Tærepenge paa Resten af sin Vej gennem Livet, medens — som det er hændt — en Olding, der befinder sig paa Gravens Rand, men endnu har en Fortjeneste af 800 Kr. om Aaret, faar 4800 Kr., er de grelleste Eksempler paa en Beregningsmaade, som efter min Mening slet ikke kan forsvares. Spørgsmaalet er da, om det ikke vilde være langt mere rationelt at gaa over til Rentesystemet som i Tyskland. Svaret kan efter min Formening ikke

blive ja eller nej, men et baade — og. Efter min Erfaring er nemlig den Indflydelse, som de smaa og de store Beskadigelser har paa Arbejdernes økonomiske Eksistens højst forskellig. Selv om Følgerne af en mindre Beskadigelse rent anatomisk set er blivende, vil der som Regel ikke hertil svare en blivende Nedsættelse af Arbejdsevnen. Naar Helbredelsen er opnaaet, vil en saadan Arbejder som Regel vende tilbage i de arbejdendes Rækker og ved Tilvænnning efter kortere eller længere Tids Forløb opnaa den samme Arbejdsfortjeneste som tidligere. For ham har Ulykkestilfældet nærmest været skæbnesvangert derved, at det pludseligt, brutalt har revet ham ud af hans tidligere Arbejdsforhold og derved fremkaldt en kritisk Tid, som det kan falde ham haardt nok at komme ud over, selv om han har sikret sig gennem Sygekasse eller paa anden Maade. Under saadanne Forhold vil en Kapitaludbetaling en Gang for alle sikkert i de fleste Tilfælde være en bedre Hjælp end en sparsom Rente-ydelse, der i Begyndelsen er for ringe og senere som oftest overflødig.

Helt anderledes ligger Forholdene ved de større alvorligere Beskadigelser. Her vil Nedsættelsen af Arbejdsevnen som Regel være varig og medføre en blivende Ferringelse af Arbejdsfortjenesten. Det vil derfor være rimeligt, at der hertil svarer en aarlig tilbagevendende Ydelse i Erstatning.

At lignende Betragtninger som de her fremsatte ogsaa er bleven gjort gældende i Tyskland, fremgaar deraf, at man i Loven af 30. Juni 1900 om Ændringer i Ulykkesforsikringsloven bestemte, at Renter paa 15 pCt. og derunder kan afløses af en Kapitaludbetaling en Gang

for alle, naar den erstatningsberettigede ansøger derom. Endnu skal nævnes, at det i den italienske Ulykkesforsikringslov af 17. Marts 1898, der ligesom den danske principielt holder paa Kapitalsystemet, bestemmes, at ved fuldstændig Nedsættelse af Arbejdsevnen skal der altid indkøbes Livrente for den tilskadekomne.

Jeg er mig fuldt bevidst, at en delvis Overgang til Rentesystemet er i stærk Modstrid med de Principer, hvorpaa den gældende Lovs Erstatningsregler hviler. Men jeg er overbevist om, at en i social Henseende tilfredsstillende Løsning af Ulykkesforsikringen og en Ordning, der kan bringes i Samklang med de andre Forsikringsgrene, kun naas ad denne Vej.

Af det foregaaende vil det ses, at den tyske Arbejderforsikring adskiller sig fra den danske derved, at den væsentligst kun kommer Lønarbejderne til Gode, samt deri at Forsikringen helt igennem er knyttet til Arbejdsforholdet. Ophører dette, bortfalder dermed ogsaa Forsikringstvungen. Bliver en tysk Arbejder arbejdsløs, gaar han ud af Sygekassen og beholder kun i højst 3 Uger sit Krav paa Understøttelse*). Med Arbejdsforholdets Ophør bortfalder ligeledes hans Forpligtelse til at yde Bidrag til Invalideforsikringen, og har han ikke i to Kalenderaar betalt Bidrag i 20 Uger, bortfalder hans Krav paa Invalideunderstøttelse.

Indenfor denne Begrænsning har den tyske Arbejderforsikring et videre Omfang end den danske, idet den tilskadekomne Arbejder er ulykkesforsikret i Stor-

---

*) Det er højst betegnende, at i det af det kejserl. tyske statistiske Bureau udgivne »Reichs-Arbeitsblatt« benyttes Af- og Tilgangen til Sygekasserne som Udtryk for Beskæftigelsesgraden i de industrielle Erhverv.

og Byggeindustrien, i Land- og Skovbrug og i Søfarten, medens vi herhjemme kun kender Ulykkesforsikring i en begrænset Del af Industrien og ved Fiskeri. Dernæst er der sikret alle tyske Arbejdere en Støtte ved Invaliditet som Følge af Sygdom og Alderdom, medens vi kun har Alderdomsunderstøttelse for Personer over 60 Aar. Og som tidligere fremhævet er der langt mere System og indre Sammenhæng i den tyske Arbejderforsikring end i den danske.

Endelig adskiller den tyske Forsikring sig fra den danske derved, at den virker gennem Tvangsorganisationer, medens vor Sygekassebevægelse er frivillig, og Organisationen af Ulykkesforsikringen er overladt til Arbejdsgiverne selv, og Alderdomsunderstøttelsen administreres af Kommunalbestyrelserne.

Har vi saaledes endnu ikke bygget vor Arbejderforsikring saa højt som den tyske, har vi til Gengæld bygget paa et bredere Grundlag. Den danske Lovgivning byder større Plads for frie Rørelser end den tyske, der ved sin tvangsmæssige, rent mekaniske Behandling af Forholdene utvivlsomt indeholder Spirer til en Udvikling i bureaukratisk Retning. Kan vi derfor faa tilvejebragt en Hjælp for vore Invalider og udviklet vor Ulykkesforsikringslovgivning, behøver vi utvivlsomt ikke at frygte Sammenligningen med den berømte tyske Socialreform.

Til Foredraget knyttede sig en Diskussion, hvoraf vi fremhæve følgende Udtalelser:

Sygekasseinspektør Th. Sørensen var i det væsentlige enig med Foredragsholderen i hans Bedømmelse af saavel Fordelene som Manglerne ved dansk og tysk Arbejderforsikrings-Lovgivning. Det kunde jo

synes vanskeligt at faa System og Helhed i en Social-Lovgivning som den, vi have her hjemme, fordi vi have faaet den stykkevis, men Taleren mente dog, at de bestaaende Love kunde suppleres saaledes, at der endog kunde blive fortræffelig Sammenhæng mellem de enkelte Led. Hvad disse enkelte Led angik, skulde Taleren først nævne Sygekasseinstitutionen, som nu begyndte at vække Opmærksomhed her hjemme; i Udlandet havde man allerede forlængst været opmærksom paa, at Spørgsmaalet om Sygeforsikring i Danmark var løst paa en Maade, der opfordrede til Efterligning, og det var ikke urimeligt at antage, at Udviklingen i Fremtiden paa dette Omraade vilde gaa mere i dansk end i tysk Spor. Hvad Ulykkesforsikringen angik, havde Taleren allerede for flere Aar siden slaaet til Lyd for dens Udvidelse til ogsaa at omfatte Landbrugets Arbejdere; han haabede, at Foredragsholderens Udtalelser til Gunst for denne Tanke ikke i samme Grad som Talerens egne maatte vise sig at være som en Røst i Ørkenen. Den bestaaende Lovgivning om Ulykkesforsikring kunde ogsaa Taleren ønske ændret i den Retning, at Kapitaludbetaling kun blev anvendt ved de lavere Invaliditetsgrader, men ved de højere afløstes med Erstatning i Form af Rente. Dette vilde ganske vist blive noget dyrere for Arbejdsgiverne, men dog ikke i saadan Grad, at det burde blive nogen Hindring for Gennemførelsen af denne højst ønskelige Reform. — Med Hensyn til Alderdomsunderstøttelsen havde Foredragsholderen udtalt sig til Gunst for faste Takster. Vedrørende disse kunde Taleren meddele nogle statistiske Oplysninger. For nogle Aar siden forelaa der et af Københavns Fattigborgmester udarbejdet Forslag om Indførelse af faste Takster; Anvendelsen af disse Takster vilde for Aaret 1897 have paaført Københavns Kommune (med Frederiksberg) en Merudgift til Alderdomsunderstøttelse af c. 15 Procent, Købstadkommunerne c. 33 pCt. mere og Landkommunerne c. 39 pCt. mere. Men siden 1897 er Beløbet af Understøttelsen pr. Hovedperson steget betydeligt, og Taleren havde beregnet, at med de samme faste Takster vilde København i 1901 kun have betalt c. 5 pCt. mere i Understøttelse pr. Hovedperson end faktisk var Tilfældet, Købstadkommunerne c. 12 pCt. mere, og Landkommunernes Merudgift vilde gaa ned til omtrent 17 pCt. (i Stedet for som før nævnt 39 pCt.

i 1897). Hvis Understøttelsen stiger i Tiden 1901—06 i samme Forhold som i Aarene fra 1897 til 1901, vil alle tre Grupper af Kommuner i 1906 være oppe paa en gennemsnitlig Understøttelse pr. Hovedperson, der er højere, end de vilde betale efter de i sin Tid foreslaaede faste Takster.

Docent Jens Warming: Vilde ikke Indførelsen af faste Takster bevirke en Stigning i Antallet af Alderdomsunderstøttede?

Sygekasseinspektør Sørensen: Nej, Kommunerne vilde jo da som nu afgøre, hvem der skulde have Understøttelse.

Docent Warming: Men vilde dog ikke Konsekvensen af faste Takster blive en Tendens i Retning af at give de gamle et absolut Krav paa Understøttelse?

Sygekasseinspektør Sørensen: Hvis den nu gældende Lovs Princip paa dette Punkt bevaredes, vilde Kommunerne jo dog altid have det i deres Haand at begrænse Antallet af understøttede.

Generaltolddirektør Rubin mindede om, at det oprindelige Berg-Hørup'ske Forslag havde faste Takster, og naar man gik bort fra dette Princip, var det i Grunden ikke fordi man i og for sig havde noget imod det, men det hang sammen med de politiske Forhold, under hvilke Loven om Alderdomsunderstøttelse blev til. Loven blev lavet af en Fattiglovsparagraf for at have noget at byde imod det Berg-Hørup'ske Forslag; derfra den ejendommelige Form: en Art Fattigunderstøttelse, tilmaalt efter frit Skøn, men uden Fattighjælps Virkninger. De faste Takster var hensigtsmæssige i de store Byer, men havde væsentlige Mangler paa Landet og i smaa Byer, hvor Forholdene er saa overskuelige, at en nærmere Udmaaling af den enkeltes Trang lader sig foretage.

Sygekasseinspektør Sørensen erkendte Rigtigheden af Generaltolddirektør Rubins sidste Bemærkning, men vilde dog gøre opmærksom paa, at selv om man havde bestemte Normal-Satser for Understøttelsen i de forskellige Aldre, var der intet til Hinder for at modificere dette System ved Tillægsbestemmelser om, at særlige Forhold (Sygdom, fuldstændig Arbejds-Udygtighed o. l.) kunde berettige til Anvendelse af en højere Understøttelses-Sats end den normale.